

KRAJINÁRSKA EXKURZIA

Interný vzdelávací seminár

7. – 8. október 2010

severné a východné Slovensko
Necpaly, Horný Hričov, Ludrová, Košice, Štítник, Brdárka, Muránska Zdychava

1.deň

Banská Bystrica – Necpaly – Horný Hričov – Ludrová – Malá Ida

Necpaly

Obec, ktorá sa môže pochváliť prvou obecnou vodnou elektrárnou. Elektráreň funguje na princípe vodného kolesového motora, ktorý chráni slovenský patent. Voda priteká k vodnému kolesu 180 metrov dlhým dreveným žlabom z potoka Necpalka. Z drevenej tlakovej šachty strieka voda na 24 plechových lopatiek kolesa. Tým kolesu odovzdáva celú svoju energiu, z ktorej sa cez prevod a generátor vyrába elektrina. Väčšinu energie obec využíva na verejné osvetlenie, pre potreby obecného úradu a zdravotného strediska. Obec môže tak vďaka alternatívnemu zdroju energie ušetriť ročne okolo 17 tisíc eur.

Hričovská vodná cesta

Je príkladom opatrení na zadržiavanie vody v krajine a zabráneniu erózie. Bola zrealizovaná v roku 2008 na základe spolupráce obce Horný Hričov a mimovládnej organizácie Ľudia a voda. Pôvodným zámerom bolo utlmiť prívalové povodňové prietoky, no zároveň vznikla myšlienka, že by sa mohla voda z mnohých menších zdrojov v okolí zachytávať a zatraktívňovať prostredie. Ďalším plánom obce je vybudovať náučný chodník v jednej z dolín s realizovanými prvkami na vytvorenie kompenzačného sklonu - prahmi a stupňami. Aby riešený priestor pritiahol čo najviac ľudí pre rekreačné vyžitie, je tu vybudovaný prístrešok s ohniskom, lavičkami a odpadkovými košmi.

Ludrová - Kút

Nachádza sa tu národná kultúrna pamiatka, vzácny ranogotický kostol Všetkých svätých. Kostol je považovaný za najstarší na území Liptova a jeho veku zodpovedá množstvo legiend, s ktorými je spájaný. Súčasťou prehliadky bol odborný výklad zanieteneho správcu kostola Jozefa Vandáka z Liptovského múzea v Ružomberku.

2. deň

Malá Ida – Košice – Štítник – Brdárka – Muránska Zdychava – Banská Bystrica

Košice

Na jednom z verejných priestranstiev sídliska KVP v Košiciach v rokoch 2005 a 2006 bol uskutočnený projekt protipovodňovej ochrany. Ochrana je realizovaná formou výsadby svahových zasakovacích pásov (vodoholdingov) po vrstevniciach, ktoré udržujú dažďovú

vodu vo svahu, aby nestekala do areálu športového centra. Pri extrémnych prívalových dažďoch plní dôležitú funkciu jazierko, do ktorého stekajú dažďové vody podzemnou prepádovou rúrou z vodoholdingov. Systém je teda riešený tak, že vodoholdingy a jazierko zadržiavajú všetky dažďové vody, ktoré ohrozujú lokalitu. Priestor súčasne tvorí rekreačnú zónu sídliska. Odborný výklad poskytol člen **MVO Ľudia a voda** Ján Hronský.

Košické lesy v Čermeľskom údolí

Košický mestský parlament 25. februára 2004 schválil Košický vodný protokol. Súčasťou uznesenia bolo formou pilotných projektov naštartovať ochranu vôd, zlepšovať jej kvalitu, zabezpečovať protipovodňovú prevenciu i vylepšovať mikroklimu mesta. Jeden zo zrealizovaných projektov je v Košických lesoch v Čermeľskom údolí na lokalite, z ktorej v čase výdatných dažďov vytekalo nielen veľké množstvo vody, ale aj bahno na Čermeľskú cestu. Projekt bol zrealizovaný v roku 2008 v spolupráci s MVO Ľudia a voda.

Odborný výklad k projektu poskytol člen MVO Ľudia a voda Ján Hronský.

Štítik

Na námestí sa nachádza gotický kostol so vzácnymi gotickými freskami. V kostole sú dva organy, menší z nich je najstarším organom na Slovensku. Pravdepodobne v žiadnom kostole na Slovensku nie je umiestnený taký veľký počet epitafov ako tu - 14 kusov.

Brdárka

Zaujímavá obec v Stolických vrchoch, výnimočná svojou polohou, charakterom a aktivitami. V obci sa vyskytuje zachovalá ľudová architektúra, malebné zákutia a historické krajinné štruktúry pod skalnatým vrcholom Radzimu.

Vychýrené sú brdárske čerešne, ktorých sady dodnes obklopujú obec. O záchranu tejto miestnej a krajovej odrody sa stará **OZ Alter-nativa** so sídlom v Brdárke. Cieľom je vytvoriť sústredenú kolekciu rôznorodých odrôd čerešní v repozitóriu v Brdárke.

Muránska Zdychava

Exkurzia po zachovalých a živých historických krajinných štruktúrach.